

VAN DE REDACTIE

Bijna november en de herfst breekt eindelijk aan. Tijd voor een nieuwe VTB Nieuwsbrief, de eerste weer na de zomer. In dit nummer vooral veel nieuws van en over de vereniging zelf. Helaas weinig ingezonden stukken die inhoudelijk interessant zijn, zodat de digitale mailbox van de nieuwsbrief voorlopig maar even is afgekoppeld om de continue stroom van spam een beetje te beteugelen. Natuurlijk herstellen we die situatie als blijkt dat de interessante mailtjes weer als pareltjes tussen de Viagra berichten gaan verschijnen.

In dit nummer wat nieuws over het vervolg op het Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (BBI) en een leuk interview met VTB-lid Wil de Jong die een boek heeft samengesteld over de sociale ecologie van tropische bossen. Interessante kost, en een goede aanleiding voor andere VTB-leden om de resultaten van hun werk ook onder de aandacht te brengen via onze nieuwsbrief. Wij hopen dit jaar nog een nummer uit te kunnen brengen en wensen jullie in de tussentijd veel leesplezier met dit derde nummer in 2006. Misschien dat hiermee de novembermaand wat wordt opgewarmd.

REIN POELS BEDANKT!

Het is alweer bijna 4 jaar geleden dat de VTB besloot om de ledenadministratie en contributie inning -de eerste jaren ondergebracht bij KLV - in eigen beheer te gaan doen. Redenen daarvoor waren enerzijds de onvrede over de verleende service en anderzijds de aankondiging dat de beheerskosten bijna verdubbeld zouden gaan worden. Toen er naar alternatieven gezocht werd en de vraag gesteld werd of er een lid bereid was om de taak van administrateur tegen een geringe vergoeding op zich te nemen, bood al spoedig Rein Poels zich aan om dat samen met zijn vrouw Ellen te doen. Rein was inmiddels met de VUT en schatte in dat hij wel wat tijd over zou houden.....

Rein en Ellen hebben de taak serieus opgepakt en zijn daarmee zowel voor de secretaris en penningmeester als voor de VTB in het algemeen van enorme waarde gebleken. De ledenadministratie werd regelmatig geactualiseerd, de contributie inning werd efficiënt verzorgd (wanbetalers hadden aan de vasthoudende Rein geen gemakkelijke) en mailings (waaronder de nieuwsbrief) werden met regelmaat verzonden.

Recentelijk hebben Rein en Ellen aangegeven vanwege gezondheidsredenen per 1 januari 2007 de vlag over te willen dragen. Namens de hele VTB dankt het bestuur Rein en Ellen enorm voor hun enthousiasme en geweldige inzet! En daarmee is de trend gezet, met andere woorden: "wie volgt hen op?". Zie verderop in dit nummer een oproep voor een nieuwe ledenadministrateur.

BBI-2 WORDT OP DE RAILS GEZET

Op 18 oktober jl. werd op het Ministerie van LNV in Den Haag een informatiebijeenkomst gehouden over het vervolg op het Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (BBI), voor het gemak voorlopig BBI-2 genoemd. Het BBI was geformuleerd voor de periode van 2002 tot en met 2006 en is vorig jaar geëvalueerd. Behalve de officiële evaluatie van NovioConsult en CREM (in opdracht van de overheid) werd er tevens een evaluatie uitgevoerd op eigen initiatief door de Werkgroep Ecologie en Ontwikkeling. Vertegenwoordigers van deze evaluatoren waren ook aanwezig om zaken waar nodig te verduidelijken. De middag werd geleid door Hans Wessels (Ministerie van Buitenlandse Zaken), Flip van Helden (Ministerie van LNV) en Arthur Eijs (Ministerie van VROM), tegelijk de belangrijkste deelnemende ministeries aan het BBI. Een geschat aantal van meer dan 80 deelnemers was die middag aanwezig afkomstig van een breed scala van organisaties. Het doel van de middag was het toelichten van de uitgangspunten en keuzes voor het nieuwe internationale biodiversiteitsbeleid.

De evaluatie van het BBI-1 had aangegeven dat Nederland op het gebied van internationale biodiversiteit een belangrijke speler was. Ondanks de grote financiële en inhoudelijke inzet blijft het echter wel slechts één speler in een complex veld van actoren, maar Nederland is één van de weinige landen met een geïntegreerd kader op het gebied van internationale biodiversiteit. Dit bevordert de samenwerking, de coherentie van beleid in samenhang met andere beleidskaders en een versterkte inzet op een aantal thema's. De evaluatie heeft wel aan het licht gebracht dat het BBI-1 op twee gedachten hinkte, nl de spanning tussen een verticale aansturing en de in de praktijk horizontale afstemming. Ook werd een duidelijk verschil van resultaten geconstateerd, afhankelijk van de ontwikkeling van thema's.

Om met het BBI verder te gaan werd dan ook geconcludeerd dat er prioriteiten gesteld dienen te worden om de zichtbaarheid van het beleid te vergroten en er moet op hoog politiek niveau strakker interdepartementaal worden aangestuurd. Bovendien moet er meer duidelijkheid komen over de ondersteunende financiële mechanismen.

De kritiek van de Werkgroep E&O was met name gericht op het feit dat er niet weer een nieuwe nota geschreven zou moeten worden, maar dat het bestaande beleid nu eindelijk eens uitgevoerd diende te worden. Inmiddels is er n.a.v. de evaluatie een brief naar de Tweede Kamer gestuurd met de voornaamste conclusies van de evaluatie en de aanzetten voor een vervolg: coherentie van beleid, een 'politiek gestuurde intensivering op een aantal thema's' en nadruk op uitvoering d.m.v. publiek private partnerschappen.

Als prioritaire thema's zijn voorlopig geïdentificeerd: de handelsketens en biodiversiteit (zoals hout, soja, palmolie, biobrandstoffen en vis), de mariene biodiversiteit, ecologische netwerken en 'Payments for Environmental Services' ('Access and Benefit Sharing' van genetische bronnen, CO₂, toerisme, water, etc.). De keuze van deze thema's is gebaseerd op de politiek-maatschappelijke urgentie, de aansluiting bij internationale verplichtingen, de mogelijkheden van samenwerking met internationale partners en de uitvoering behoeft een interdepartementale en intersectorale aanpak. Dwarsdoorsnijdende aandachtsgebieden zijn Kennis voor ondersteuning en ontwikkeling, Communicatie en Financiering van de activiteiten.

Natuurlijk waren er veel vragen van het publiek, waarbij de indruk bleef hangen dat de inleiders wel wilde verduidelijken, maar verder weinig bereid waren inhoudelijke bijdragen direct een plaats te geven. Een spanningsveld bleef bijvoorbeeld aanwezig tussen de aandacht die naar de prioritaire thema's zou gaan en tegelijkertijd de stelling dat lopende zaken door zouden gaan. Maar ook de rol van de zes departementen werd kritisch onder de loep genomen, waarbij vooral van het Ministerie van Economische Zaken meer betrokkenheid werd gevraagd. Natuurlijk was een heikel punt nog steeds de financiering van het beleidsprogramma. Behalve de BBI/OS, BBI/MATRA en de KNIP fondsen was nog steeds het budget van Ontwikkelingssamenwerking in potentie de grootste financier. Echter deze budgetten hebben hun eigen voorwaarden voor gebruik en zijn niet direct afhankelijk van BBI en de doelstellingen die daarin worden geformuleerd, maar van veel meer en andere factoren. Gerelateerd hieraan was de monitoring van het nieuwe BBI ook een belangrijk punt van de discussie. Aan de ene kant wil men meer focus met een beperkt aantal toetsbare doelen waar zichtbaar aan gewerkt kan worden, terwijl aan de andere kant werd onderkend dat het moeilijk is om een oorzakelijk verband aan te geven tussen resultaten en activiteiten binnen dit kader. Men zocht het antwoord voor het nieuwe BBI-beleidsprogramma meer in het aangeven van hoofddoelstellingen waarbij separaat de uitwerking zou plaats vinden in uitvoeringsprogramma's waar dan specifiek op gemonitord zou moeten worden. De Werkgroep E&O ziet hier een grote rol weggelegd voor de NGO's. Sommige NGO's zien overigens ook graag een ruime faciliteit voor laagdrempelige 'small grants' fondsen, omdat dit voor kleine organisaties de enige mogelijkheid is om overheidsfinanciering te krijgen voor uitvoering van biodiversiteitsprojecten. De contouren van BBI-2 moeten eind 2006 duidelijk zijn, zodat een nieuw kabinet de nota op hoofdlijnen begin 2007 naar de Tweede Kamer kan sturen.

Henk Lette, VTB Nieuwsbriefcommissie

DE SOCIALE ECOLOGIE VAN TROPISCHE BOSSEN

VTB-lid Wil de Jong heeft samen met enkele anderen een boek samengesteld dat is gericht op de gebeurtenissen van mensen die naar de tropische bossen migreren, zowel

binnen het bos als daarbuiten, maar tevens over de mensen die traditioneel in het bos leven en met de nieuwkomers verder moeten.

Dit boek geeft verbanden aan tussen de historische werkelijkheden en de huidige ontwikkelingen in zowel Zuidoost Azië, de Amazone als Afrika ten Zuiden van de Sahara. Drie hoofdstukken in het boek geven regionale overzichten voor de drie gebieden. Individuele hoofdstukken behandelen moderne en historische, bos en migratie gerelateerde thema's. Hoofdstukken over Afrika behandelen bijvoorbeeld de gevolgen en impact van de slavenhandel of de cacao teelt in Ghana op bossen en bosgemeenschappen. Twee hoofdstukken van Zuidoost Azië evalueren de resultaten van het pre-koloniaal en koloniaal landontwikkelingsbeleid en de rol van migranten en exploitatie van natuurlijk hulpbronnen daarin. Eveneens drie hoofdstukken behandelen in detail het lot van moderne bosmigranten en bosbewoners in het Centraal Plateau van Viet Nam, Oost Kalimantan (Indonesië) en de inwoners van Sulawesi die sinds de jaren 70 in grote aantallen naar de onherbergzame veengebieden van Sumatra verhuisden.

De hoofdstukken van Zuid Amerika laten de vele variaties zien van migratie in verband met de moderne en historische exploitatie van rubber en paranoten, van landschaarste in de Andes en van landontwikkelingsbeleid en de weerslag op het bos, de bewoners en de migranten zelf. In zijn geheel vertellen de hoofdstukken een aangrijpend verhaal van bosbewoners en migranten en wat er met hen gebeurt als zij zich in grote getalen naar het tropische bos verplaatsen; een verhaal dat het thema 'migratie en bos' veel dieper analyseert dan de in recente literatuur vaak gesuggereerde positieve correlatie tussen migratie en ontbossing.

De Nieuwsbriefcommissie vond dit een geschikt moment om ter gelegenheid hiervan Wil de Jong wat vragen te stellen. Ten eerste om hem wat beter te leren kennen maar tevens om nog wat meer sluiers op te lichten van de verrassingen van dit boek.

Wil, je werkt op het 'Center for Area Studies' van de Kyoto University. Hoe relateert deze werkplek met de tropische bossen?

Ons instituut doet 'Area Studies', d.w.z. onderzoek dat regio's centraal stelt in plaats van disciplinair onderzoek. Mijn huidige onderzoeksprogramma richt zich op streken in landen waar tropisch bos domineert. Een nieuw thema waar we nu mee gaan beginnen is het beleid t.a.v. natuurlijke hulpbronnen in grensgebieden in landen met tropische bossen. Binnen dit instituut werkt maar een kleine groep mensen en die probeert een kritische massa van geïnteresseerden te vinden d.m.v. internationale samenwerking.

Je bent al jaren lid van de VTB en hebt een achtergrond in de tropische bossen. Wij herinneren ons bijvoorbeeld nog dat je bij CIFOR werkte. Kun je iets vertellen over de belangrijkste ervaringen die je in je werk met de tropische bossen heb gehad?

Ik denk dat het beste van mijn 'bewogen' arbeidsloop het voorrecht is geweest om in drie continenten (Zuid Amerika, Afrika en Zuidoost Azië) te hebben mogen werken. Vooral in de tijd dat ik bij CIFOR werkte soms in twee of drie verschillende hoeken van de wereld tegelijkertijd. Bovendien, is mijn werk steeds meer de kant opgegaan van beleid en besluitvorming. Dan krijg je te maken met een heel breed scala van bevolkingsgroepen. Beleidsmakers, ontwikkelingspecialisten, NGO's, tot aan kleine boeren en indianen toe. Daardoor wordt het allemaal heel erg ingewikkeld, maar ontzettend boeiend.

Hoe is het boek 'The Social Ecology of Tropical Forests' tot stand gekomen?

De samenwerking met collega's hier in Japan begon sinds 1999. We vonden dat het nodig was om collega's met kennis van sociale thema's gerelateerd aan tropische bossen bij elkaar te brengen en ervaringen te bundelen. "The Social Ecology of Tropical Forest" is het tweede boek dat is voortgekomen uit die samenwerking. Een eerder boek, "The Political Ecology of Tropical Forest", ook verschenen bij Kyoto University Press is een voorloper daarvan. We hebben nu inmiddels ook het derde boek al op stapel staan, "Extreme Conflict and Tropical Forest". Dit laatste boek behandelt de rol van tropische bossen in burgeroorlogen, opnieuw in Zuidoost Azië, Afrika en Latijns Amerika.

Waarom vind jij dat lezers van de VTB Nieuwsbrief het boek moeten aanschaffen?

Er is bij mijn weten nog geen boek dat in zo veel details het thema migratie en bos behandelt. De hoofdstukken in dit boek laten in zijn totaliteit de omvang van het thema zien, maar tonen vooral dimensies van bos en migratie die nog maar weinig in de literatuur behandeld zijn. Kennis van het thema is een must voor iedereen die serieus met tropische bossen bezig is.

Heb je tot slot nog een goede raad voor de VTB om leden in het buitenland meer te betrekken bij het wel en wee van de vereniging?

De mails die via de VTB listserver verstuurd worden zijn nuttig en laten ons weten wat er gebeurt. Misschien zou je een aparte lijst van buitenlandse leden kunnen hebben die af en toe speciale informatie toegestuurd krijgen, of die om speciale input gevraagd wordt, voor speciale vergaderingen, beslissingen en dergelijke.

Wil, bedankt voor je tijd en bijdrage aan dit kleine interview. Veel sterkte met je werk en we hopen meer te horen van je nieuwe boek over conflicten en tropische bossen.

De publicatie "The Social Ecology of Tropical Forests: Migration, Populations and Frontiers", door Wil de Jong, Lye Tuck-Po and Ken-ichi Abe (eds) kan besteld worden bij Trans Pacific Press (www.transpacificpress.com)

VTB FOTOGALERIJ EN WENSKAARTEN

U heeft vast hele mooie foto's die op enige manier betrekking hebben op (sub-)tropisch bos. Of het nu laagland- of hooggebergtebos, savanne- of regenbos, flora

of fauna, productie of bescherming betreft, van al die fraaie plaatjes zou het heel jammer zijn als ze alleen in uw kast blijven liggen of op uw screensaver verschijnen. De VTB heeft in 2005 in het kader van de viering van het eerste lustrum een fotowedstrijd gehouden. De foto's die voor die gelegenheid werden opgestuurd zijn te vinden in de fotogalerij op de website van de VTB. Die foto's zijn daarmee beschikbaar voor VTB-leden en kunnen worden gedownload voor diverse doeleinden (onderwijs, werkstukken, screensaver, etc). Het bestuur wil het plaatsten van meer mooie tropisch bos gerelateerde foto's op de VTB-fotogalerij stimuleren. Het heeft daarom besloten tot de actie "digitale wenskaart". De opzet is als volgt:

- tot 1 december a.s. kunt u relevante foto's digitaal of als hardcopy en voorzien van een titel (hooguit enkele woorden) aanleveren bij de secretaris van de VTB (info@tropischebossen.nl);
- een delegatie van het bestuur beoordeelt voor 15 december a.s. de ontvangen foto's en selecteert de drie meest aantrekkelijke foto's;
- van deze 3 foto's wordt een digitale wenskaartversie gemaakt (met vermelding van titel, naam fotograaf en de VTB), die door leden gratis gedownload en gebruikt kan worden (tijdens de feestdagen en/of anderszins);
- alle ingezonden foto's worden in de VTB-fotogalerij geplaatst.

Op deze manier hopen we enerzijds de VTB-fotogalerij uit te breiden, anderzijds de leden te voorzien met een paar aantrekkelijke digitale wenskaarten en tenslotte bij te dragen aan de naamsbekendheid van de VTB en haar (fotograferende) leden. Dus had u nog wat op de plank liggen, grijp dan nu uw kans en stuur uw mooiste foto's in!

VTB STUDIEDAG OP 17 NOVEMBER 2006

Reserveer vrijdag 17 november voor de jaarlijkse studiedag, deze keer over het thema Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en Tropische Bossen. We zullen deze dag stilstaan bij hoe het proces van goed MVO in relatie tot tropische bossen eruit ziet en wat daarin de rol is—en kan zijn—van VTB-leden als bossenexperts. Hiertoe is o.a. een breed inventariserend onderzoek uitgevoerd binnen het bedrijfsleven, waarvan de resultaten gepresenteerd zullen worden.

De dag zal worden ingeleid door Bernedine Bos van het platform MVO Nederland, gevolgd door een aantal sprekers uit verschillende sectoren van het bedrijfsleven gerelateerd aan tropisch bos. Als eerste zal André Brassier van WNF een relaas houden over duurzaam toerisme. Vervolgens wordt er door Denis Slieker van de Klimaat Neutraal Groep verteld over de mogelijkheden van CO2 compensatie in de tropen. Daarna zal Bart Jan Krouwel van de Rabobank, o.a. betrokken bij FSC, de financiering van kleine boeren en het palmolieoverleg, een interessant verhaal houden.

De intentie van deze studiedag is om samen met mensen uit het bedrijfsleven meer inzicht te krijgen in de mogelijke manieren waarop bedrijven in het kader van

MVO op een positieve en effectieve manier kunnen bijdragen aan het duurzame beheer van tropische bossen. Op basis van de presentaties kan er worden gediscussieerd en gebrainstormd over hoe tropische bossenexperts dergelijke MVO-activiteiten van bedrijven kunnen stimuleren en ondersteunen. Daarnaast zijn er natuurlijk voldoende mogelijkheden om tijdens deze bijzonder interessante en relevante studiedag bij te praten en te netwerken tijdens de koffie, lunch en de afsluitende borrel. De studiedag zal worden gehouden bij de EVD, Internationaal Ondernemen en Samenwerken (adres: Juliana van Stolberglaan 148, Den Haag).

De kosten van de studiedag (incl. lunch & borrel) bedragen € 10,- voor VTB-leden en € 15 voor niet-leden; studenten hebben gratis toegang. U wordt verzocht bij binnenkomst contant te betalen. Voor meer informatie of aanmelding kunt u terecht op de website. Heeft u vragen: mail dan naar studiedag@tropischebossen.nl

WIE, WAT, WAAR?

VTB-lid **Hans de Iongh** is gevraagd zitting te nemen in de CITES commissie. Hans de Iongh is werkzaam bij het Instituut voor Milieukunde in Leiden (CML) en maakt deel uit van het College van Deskundigen van Keurhout. Het komende jaar zal CITES veel aandacht gaan besteden aan boomsoorten.

VTB-lid **Erik Lammerts van Bueren** is gevraagd zitting te nemen in de pre-toetsings commissie voor de BRL (nieuwe beoordelingsrichtlijn voor duurzaam bosbeheer). Erik Lammerts van Bueren heeft zijn eigen adviesbureau (ISAFOR). Hij maakt tevens deel uit van het College van Deskundigen van Keurhout.

EXPERTISEBANK IN GEBRUIK

Sinds de eerste testruns van de expertisebank, bijna een jaar geleden, heeft al een belangrijk deel van de VTB-leden zijn/haar gegevens ingevuld. Inmiddels is de 30 % ruim gepasseerd. Wat betreft nieuwe registraties zit er een stijgende lijn in, maar het gaat langzaam. Behalve voor inschrijvingen wordt de expertisebank ook al bezocht door VTB-leden die informatie zoeken, gemiddeld zo'n 35 tot 40 keer per maand. In ongeveer een kwart van de gevallen gaat het daarbij om het gericht zoeken naar expertises. Met andere woorden: het begin van nuttig gebruik is er.

Hoe vollediger de expertisebank wordt ingevuld, des te beter wordt het beeld dat ontstaat over de rijkdom aan expertises die de VTB-leden bezitten, over de geografische en thematische ervaringen van de VTB-leden en over de eventuele gaten en niches die er zijn. Zowel voor het bestuur als voor de individuele leden kan deze informatie van belang zijn.

Om het invullen van de expertisebank verder te stimuleren heeft het bestuur in overleg met de web-cie afgesproken om éénmalig een prijs uit te reiken aan één van de leden die zijn/haar gegevens heeft ingevuld. Heeft u uw gegevens al ingevuld? Dan dingt u automatisch mee naar een Iris cheque van 30 euro.

Behoort u bij de groep langzame overwegers, weigerachtigen, twijfelaars, geheelonthouders (m.b.t. internet) of had u het gewoon te druk? Dan heeft u nog een kans! Indien u uw gegevens invult vóór 1 januari 2007, zult ook u meedingen naar deze fraaie Iris cheque. Maak die tijd dus even vrij (5 tot 10 minuten) en vul hem vandaag nog in. Gewoon even doen!

De winnaar van de Iris cheque zal op de aanstaande ALV door het bestuur bekend worden gemaakt.

ADMINISTRATEUR VTB GEZOCHT

Bij deze kondigt het bestuur aan dat zij op zoek is naar een enthousiast VTB-lid (man/vrouw) welke bereid is zich enkele uren per week voor de VTB in te zetten. Administratieve ervaring is niet vereist. Vasthoudendheid en gevoel voor precisie zijn wenselijk. Regelmatige beschikbaarheid en een woonplaats in Nederland zijn een vereiste.

De administrateur heeft de volgende taken:

1. bijhouden van de ledenadministratie
2. faciliteren van de contributie inning
3. faciliteren van mailings per reguliere post
4. regelmatig contact onderhouden met de secretaris en penningmeester.

De VTB heeft het volgende te bieden:

- prettige werksfeer,
- het opdoen van administratieve ervaring,
- welgemeende waardering,
- een geringe financiële vergoeding.

Het zou prettig zijn als geïnteresseerden zich beschikbaar willen stellen voor een periode van minimaal twee jaar. Lijkt het u wat en bent u bereid u op deze manier actief in te zetten voor de VTB, neem dan zo spoedig mogelijk en bij voorkeur voor 1 december contact op met de secretaris of penningmeester. Ook als u twijfelt of nog vragen heeft, laat het dan gerust even weten. De secretaris en penningmeester zullen uw vragen graag beantwoorden.

Eric Arets (sec.)
Tel: 0317-477909
eric.aret@wur.nl

Paul Zambon (pen.)
Tel: 024-6416533
ep.zambon@s-for-s.nl

De Vereniging Tropische Bossen (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen,
info@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).

Website: www.tropischebossen.nl

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 30 november 2006.

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, André Koppe, Heneleen Koppe-de Boo, Henk Lette en Paul Zambon.

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.